

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Filipa Dienstbiera, soudce Tomáše Langáška a soudkyně Veroniky Juříčkové v právní věci žalobce: **Ing. P. M.**, zastoupen JUDr. Janem Klaiilem, advokátem, sídlem Lukavická 22, Plzeň, proti žalovanému: **velitel vzdušných sil**, sídlem Vítězné náměstí 1500/5, Praha, adresa pro doručování: Ministerstvo obrany ČR, Legislativní a právní odbor, sídlem náměstí Svobody 471/4, Praha 6, týkající se žaloby pro rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 6. 2019, č. j. MO 181032/2019-3031, o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 27. 7. 2021, č. j. 31 Ad 9/2019 - 89,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žalovaný **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalobci **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce podal dne 14. 8. 2008 „žádost o náhradu na ušlé mzdy“ v souvislosti s výkonem služeb LZS (letecká záchranná služba) a SAR (služba pátrání a záchrany) za období od založení 233. vrtulníkové letky v Plzni-Líních (v roce 1998) do podání žádosti. Svůj nárok odůvodnil tím, že služby LZS a SAR vykonával v rámci 24hodinových směn, které byly pouze formálně rozděleny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti. Za dobu označenou jako služební pohotovost tedy byla žalobci vyplacena pouze příslušná náhrada, ačkoliv z materiálního hlediska se stále jednalo o výkon služby a měl mu náležet plat včetně všech případných příplatků.

[2] Velitel vojenského útvaru 2427 Sedlec, Vícenice u Náměstě nad Oslavou dne 23. 1. 2019 rozhodl o žádosti žalobce o přiznání nároku na ušlou mzdu a její doplacení za celé období,

v němž byl určován k plnění úkolů Letecké pátrací a záchranné služby (SAR), a to tak, že žádosti žalobce se zčásti vyhovuje a žalobci se podle § 10 odst. 1 zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, přiznává odměna za práci přesčas ve výši 195 701 Kč společně s ročním úrokem z prodlení v zákonné výši z částky odpovídající nedoplatku do jeho uhrazení, ve zbylém rozsahu žádost žalobce zamítl.

[3] Velitel vzdušných sil dne 17. 6. 2019 odvolání žalobce zamítl a rozhodnutí velitele správního orgánu I. stupně potvrdil.

II. Rozsudek krajského soudu

[4] Žalobce podal proti rozhodnutí žalovaného žalobu ke krajskému soudu, který jí v záhlaví specifikovaným rozsudkem vyhověl, napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

[5] Krajský soud shrnul, že není sporné, ve kterých dnech byl žalobce přítomen na letišti letecké záchranné služby (LZS), resp. letecké pátrací a záchranné služby (LPZS či SAR) na letišti Plzeň-Líně. Sporné je, zda přítomnost byla žalobci nařízena jako služba, či jako pohotovost.

[6] Krajský soud dále uvedl, že není zjevné, jakou formou byly v letech 2005 a 2006 služební pohotovosti nařizovány, zda písemnými organizačními rozkazy, nebo ústními rozkazy. Z argumentace správních orgánů dle krajského soudu není zjevné, zda se správními orgány zmiňované ústní rozkazy týkaly nařizování služeb a pohotovostí, nebo zda takovými rozkazy byly určovány jednotlivé osoby, resp. posádky na konkrétní dny. Krajský soud nicméně vyšel ze skutečnosti, že po celé šetřené období 2005 až 2008 směny probíhaly stejně, a lze tedy existenci (ústních či písemných) rozkazů o rozdělení směny po celé dotčené období předpokládat. Sporné je, zda se kromě služby jednalo i o pohotovost a co bylo jejím obsahem. Není ani zjevné, jakou formou byla nařizována pohotovost v roce 2008. Krajský soud proto konstatoval, že ve vztahu k letům 2005, 2006 a 2008 nemá nařizování pohotovosti za prokázané.

[7] Pokud jde o rok 2007, organizačním rozkazem byla služební pohotovost formálně nařízena. To však ještě samo o sobě neimplikuje i naplnění předpokladu důležitého zájmu služby dle § 30 odst. 1 zákona o vojácích z povolání. Krajský soud se proto zaměřil i na tuto podmínku. Zajištění nepřetržité služby LZS a SAR je dle krajského soudu legitimním cílem; toho však nemá být dlouhodobě dosahováno vytěžováním vojáků prostřednictvím výjimečného institutu služební pohotovosti, který má v naléhavých situacích sloužit k zajištění důležitého zájmu služby, a to pouze ve zcela nezbytné míře; důležitým zájmem služby tak nemůže být zajištění běžného provozu bez existence mimořádných okolností. Krajský soud usoudil, že nenaplnění zákonné podmínky důležitého zájmu služby vyplývá i z toho, jak měla být služební pohotovost vojákům nařízena – prostřednictvím organizačního rozkazu velitele vojenského útvaru na celý kalendářní rok; tedy nikoli v reakci na konkrétní výjimečné okolnosti. To fakticky popírá naplnění účelu služební pohotovosti, a to i s vědomím toho, že s ohledem na objektivní okolnosti mohou důvody pro nařízení služební pohotovosti trvat i delší časový úsek. Existenci důležitého zájmu služby s ohledem na účel služební pohotovosti nelze spatřovat ani ve vydání směrnic, které fakticky v rozporu se zákonem služební pohotovost bez naplnění zákonné podmínky ukládaly. Nebyl-li dán důležitý zájem služby, nebyla služební pohotovost v posuzované věci nařízena v souladu se zákonem.

[8] Krajský soud nicméně dospěl k dílčímu závěru, že i když byla služební pohotovost v roce 2007 organizačním rozkazem nařízena v rozporu se zákonem, je pro určení toho, zda žalobci přísluší za takto nařízenou služební pohotovost plat za výkon služby či pouze odměna za služební pohotovost, nutné postavit najisto, jaké činnosti žalobce v rámci nařízené služební pohotovosti

pokračování

vykonával, resp. zda charakter činností během služební pohotovosti byl identický s činnostmi nařizovanými žalobci v rámci výkonu služby, jak tvrdí žalobce. Požadavek žalobce na dorovnání platu by byl oprávněný pouze v případě, kdy by žalobce vykonával v době služební pohotovosti činnost, která je pracovní náplní služby LZS či SAR. Proto bylo v daném řízení rozhodující náležitě zjistit skutkový stav věci, tj. především to, jak byl výkon žalobcovy služební pohotovosti v rozkazech velitele útvaru nařízen a jaké činnosti přítomní vojáci (včetně žalobce) v rámci služební pohotovosti ve skutečnosti vykonávali. Rozhodné v tomto ohledu byly výpovědi svědků.

[9] Krajský soud vyhodnotil, že výpovědi svědků se shodovaly v tom, že i v době pohotovosti byly nařizovány činnosti, které vojáci vykonávali v době služby. Shoda mezi svědky nepanovala v tom, zda i v době pohotovosti probíhala letová příprava stejným způsobem jako v době služby.

[10] Krajský soud dále vyhodnotil, že správní orgány nevysvětlily, jaký byl průběh služby a jaký byl průběh pohotovosti co do obsahu těchto režimů, resp. jakým způsobem probíhal časový úsek od 19 h do 7 h následujícího dne, jaký byl jeho harmonogram a pravidelná obsahová náplň a jak bylo možné, že některé činnosti vykonávané v době služby nemusely být vykonávány v době, na kterou byla nařizována pohotovost. Dle krajského soudu není rozhodující správními orgány akcentovaná skutečnost, že v době správními orgány označované jako pohotovost byla jakákoliv činnost proplácena, pokud bylo potřeba ji vykonat. Ani za této situace totiž není vyloučeno, že režim v době pohotovosti (od 19 h do 7 h druhého dne) byl totožný jako v době označované jako doba výkonu služby, jak tvrdí žalobce a potvrdili někteří svědci. Ohledně této skutečnosti tak panují rozpory, které je třeba odstranit.

[11] K žalobní námitce, že promlčení nároku bylo správními orgány namítnuto v rozporu s dobrými mravy, krajský soud uvedl, že promlčení nároku je v obecné rovině pravidlem, jehož prolomení musí být závažné a spíše nezávislé na vůli příslušné osoby nebo omezující její možnosti fakticky právně jednat (např. dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, účast v mezinárodní misi v místech se špatnou infrastrukturou apod.), přičemž nevyplývalo, že by žalobci v uplatnění jeho práva závažné skutečnosti bránily. Krajský soud proto nepřisvědčil námitce žalobce o nemravnosti uplatněné námitky promlčení. Správní orgán I. stupně však dle krajského soudu nevysvětlil, proč dovodil, že nárok žalobce na dorovnání ušlého platu za měsíc červenec roku 2005 byl promlčen s tím, že poslední den uplatnění peněžitých nároků byl 16. 8. 2008, pokud vycházel z toho, že žalobce žádost o dorovnání ušlého platu podal dne 14. 8. 2008. Žalovaný nevysvětlil, proč dovodil, že byl promlčen nárok žalobce na dorovnání ušlého platu vzniklého za měsíc červen roku 2005 s tím, že poslední den uplatnění peněžitých nároků byl 16. 7. 2008 (a nikoliv tedy 16. 8. 2008), pokud vycházel z toho, že podle § 681 odst. 1 a 2 zákona o vojácích z povolání splatný 15. den kalendářního měsíce, který následuje po měsíci, kdy nárok na služební plat vznikl. Žalovaný ani nevysvětlil, jak se jeho odlišné posouzení otázky promlčení nároku žalobce na dorovnání platu promítlo do jeho závěru, kdy neshledal rozhodnutí prvostupňového orgánu nezákonným či nesprávným a potvrdil výši nároku žalobce přiznanou správním orgánem I. stupně.

[12] Krajský soud shrnul, že správní spis neobsahuje dostatečný podklad pro závěr, zda v jednotlivé doby nařízené přítomnosti na letišti žalobce vykonával službu, anebo pohotovost. Krajský soud se proto nezabýval otázkou, zda žalobce s rozdělením směn na 12 hodin služby a 12 hodin pohotovosti souhlasil.

[13] Krajský soud z uvedených důvodů shledal žalobu důvodnou, rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, přičemž uvedl, že úkolem správního orgánu bude postavit na jisto, jak konkrétně probíhala v případě žalobce služba a jak doba, na kterou měl mít nařizovanou pohotovost, v čem se tato období lišila, a to i s ohledem na prováděnou předletovou, poletovou či jinou (resp. jinak označovanou) přípravu. Je třeba především objasnit rozpory, které v tomto směru plynou z provedených svědeckých výpovědí. Teprve poté, co bude tato

otázka postavena najisto, bude třeba posoudit, zda z hlediska rozsahu vykonávaných činností má žalobce nárok na dorovnání platu za výkon služby, včetně odměny za práci přesčas. Krajský soud žalovaného rovněž zavázal, aby vysvětlil, proč má za promlčený žalobcův nárok na dorovnání ušlého platu vzniklého za měsíc červenec roku 2005 a jak se jeho odlišné posouzení otázky promlčení nároku žalobce, ve srovnání se závěry prvostupňového orgánu, promítlo do posouzení výše nároku žalobce na dorovnání platu.

III. Kasační stížnost

[14] Proti rozsudku krajského soudu brojí žalovaný (stěžovatel) kasační stížností z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“).

[15] Stěžovatel nesouhlasí s žalobcem, který dovozuje oprávněnost svého nároku ze skutečnosti, že mu byla pohotovost nařízena v rozporu se zákonem, potažmo v absenci důležitého zájmu služby. Uvedenou konstrukci považuje stěžovatel za nesprávnou. Stěžovatel namítá, že rozhodná je pouze skutečnost, zda žalobce v období, za něž plat požaduje, plnil služební úkoly. Žalobce však neprokázal, že plnil služební úkoly po celých 24 hodin.

[16] K výtce krajského soudu, že ze spisového materiálu není zřejmé, na základě jakých skutečností byla žalobci služební pohotovost nařízena v letech 2005, 2006 a 2008, stěžovatel odkazuje na výpovědi svědků a organizační dokumenty (konkrétně Směrnice pro činnost LZS a SAR 233. vrtulníkové letky ze dne 17. 1. 2006, dále jen „Směrnice LZS/SAR“; Organizační rozkazy č. 1/2008 a č. 200/2008 a denní rozkazy).

[17] Dále stěžovatel zdůraznil, že žalobce si byl nepochybně vědom toho, že směny LZS a SAR vykonával v režimu 12 hodin služby a 12 hodin služební pohotovosti, neboť docházku stvrdil svým podpisem. Případná nahodilá činnost v průběhu služební pohotovosti sloužila jako závazný podklad k vyplacení platu. Uvedené skutečnosti vyplývají ze svědeckých výpovědí. Stěžovatel odkázal na rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 10. 7. 2015, č. j. 22 Ad 20/2014 - 69, z něhož vyplývá, že i v případě nezákonně nařízené pohotovosti je pro případné vyplacení platu rozhodné, zda dotčený v průběhu pohotovosti vykonával službu.

[18] Stěžovatel nesouhlasil s tvrzením krajského soudu, že není zjevná odlišnost mezi činnostmi vykonávanými v rámci služby a činnostmi vykonávanými v rámci pohotovosti. Ze svědeckých výpovědí vyplývá, že žalobce plnil běžné služební úkoly pouze v době výkonu služby a v době pohotovosti byl jen připraven ke vzletu v případě aktivace. Skutečnost, že v době služební pohotovosti plnil též jiné úkoly na rozkaz nadřízeného (a tyto mu byly započítány jako výkon služby), není *a priori* v rozporu s institutem služební pohotovosti, jehož podstatou je přítomnost vojáka na pracovišti a připravenost plnit služební úkoly. Pokud svědci hovořili o předletové či poletové přípravě v době pohotovosti, jednalo se o let v případě aktivace a s tím související přípravu.

[19] K otázce odlišného posouzení promlčení nároku žalobce stěžovatel uvedl, že tuto otázku posoudil shodně se správním orgánem I. stupně, pouze precizoval poslední z dílčích promlčených peněžitých nároků, a to za měsíc červenec roku 2005 s promlčením k 16. 8. 2018. Případné srpnové nároky za rok 2005 (uplatnitelné od 16. 9. 2005) žalobce svým podáním z 14. 8. 2008 stihl uplatnit. Uvedené odpovídá výroku správního orgánu I. stupně, že promlčené jsou veškeré uplatněné nároky do 15. 8. 2005.

[20] Krajský soud stěžovateli uložil, aby doplnil spisový materiál. Absence organizačních rozkazů za roky 2005 a 2006 je dle stěžovatele nahrazena svědeckými výpověďmi. Žalobce uplatněný nárok nepodložil žádným důkazem. Stěžovatel zjistil stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a další doplnění dokazování by nebylo účelné.

pokračování

[21] Stěžovatel proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[22] Žalobce se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

IV. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[23] Nejvyšší správní soud posuzoval splnění podmínek řízení, přičemž shledal, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou a jedná se o kasační stížnost, která je ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná. Důvodnost kasační stížnosti posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, současně zkoumal, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by byl nucen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[24] Kasační stížnost není důvodná.

[25] Podstatou nyní projednávané věci je posouzení zákonnosti způsobu, jakým byly v letech 2005 - 2008 zabezpečovány služby LZS a SAR na letišti Plzeň-Líně, a s tím související oprávněnosti uplatněných platových nároků vojáků zařazovaných do uvedených služeb. Obdobné spory dalších vojáků téže letky, kteří se před správními soudy domáhají doplacení platu za doby služební pohotovosti v souvislosti s výkonem služeb LZS či SAR již byly Nejvyšším správním soudem rozhodnuty (srov. zejména rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 As 247/2021 - 40, a na něj navazující rozsudky ze dne 14. 1. 2022, č. j. 4 As 263/2021 - 34, ze dne 20. 1. 2022, č. j. 4 As 407/2021 - 30, ze dne 19. 1. 2022, č. j. 4 As 315/2021 - 30, ze dne 9. 2. 2022, č. j. 5 As 380/2021 - 32, aj.). Ze závěrů v těchto rozsudcích Nejvyšší správní soud vycházel i v nyní projednávané věci.

[26] V nyní projednávané věci, obdobně jako ve výše uvedených již rozhodnutých věcech, není sporu o tom, že uvedené služby byly vykonávány v režimu 12 hodin „standardní“ služby (od 7 do 19 hodin), na niž bezprostředně navazovalo 12 hodin služební pohotovosti. Mezi účastníky řízení však nepanuje shoda, zda byla žalobci služební pohotovost nařízena a zda rozdělení 24hodinové směny nebylo toliko formální, tj. zda žalobce z materiálního hlediska i v době označené jako služební pohotovost nevykonával službu.

[27] Podle § 30 zákona o vojácích z povolání v rozhodném znění platí, že *[1] Vyžaduje-li to důležitý zájem služby, může nadřízený nařídít vojákovi služební pohotovost. [2] Služební pohotovostí se rozumí přítomnost vojáka ve vojenských objektech nebo na jiných místech, která určí nadřízený, a to mimo dobu služby.*

[28] Krajský soud se v přezkoumávaném rozsudku zabýval třemi okruhy otázek: 1) zda existuje rozkaz, jímž byla žalobci služební pohotovost nařízena, 2) zda byl dán důležitý zájem služby pro nařízení služební pohotovosti (první dvě podmínky tvoří formální aspekt věci, tj. zda byla pohotovost nařízena v souladu se zákonem) a 3) jakou činnost žalobce v době označené jako služební pohotovost fakticky vykonával (materiální aspekt).

[29] Obdobné schéma následoval Nejvyšší správní soud v rozsudku č. j. 1 As 247/2021 - 40 a přidrží se jej i v nyní projednávané věci.

[30] Otázkou formy nařízení služební pohotovosti se krajský soud zabýval v bodech 16 – 29 rozsudku, přičemž dovodil, že spisový materiál neobsahuje podklady, z nichž by vyplývalo, že žalobci byla v letech 2005, 2006 a 2008 nařízena služební pohotovost. Proti tomuto závěru se ohradil stěžovatel v kasační stížnosti, přičemž odkázal na organizační dokumenty a obsah svědeckých výpovědí, z nichž dle stěžovatele vyplývá, že k nařízení služební pohotovosti v uvedených letech došlo.

[31] Ve vztahu k uvedenému období se Nejvyšší správní soud ztotožňuje se závěry krajského soudu, že správní spis neobsahuje podklady, z nichž by nařízení pohotovosti žalobci jednoznačně vyplývalo.

[32] K období let 2005 a 2006 správní spis organizační rozkazy neobsahuje vůbec.

[33] Ve spise jsou založeny části organizačních rozkazů ze dne 2. 1. 2007, 2. 1. 2008 a 30. 9. 2008. Jen organizační rozkaz ze dne 2. 1. 2007 obsahuje relevantní pasáže ve vztahu k členění služeb LZS a SAR, režimu, v jakém byly vykonávány, a k otázce nařizování služební pohotovosti. Příloha rozkazu se věnuje mimo jiné stanovení časového rozvrhu směn LZS a SAR s tím, že doba od 19 h do 7 h následujícího dne je označena jako „pohotovost na pracovišti“. V příloze je dále uvedeno, že „[v]elitel 233. vtl. zabezpečí uveřejnění plánu pracovní doby příslušníků letky zařazovaných do LPZS ve svém rozkaze, velitel 232. vtl. a náčelník skupiny záchranné a výsadkové přípravy v rozkaze velitele 23. zVrL vždy týden dopředu (poslední prac. den v týdnu – na týden následující)“. Z tabulky uvedené v příloze č. 1 organizačního rozkazu ze dne 30. 9. 2008 vyplývá, že směny LZS a SAR jsou dílem slouženy v rámci pohotovosti, o jejím nařizování však nic nestanoví. Nejvyšší správní soud tedy v tomto bodě shrnuje, že za roky 2005 a 2006 není ve spise založen žádný organizační rozkaz a výňatky organizačních rozkazů z roku 2008 nařizování služební pohotovosti neupravují.

[34] Z žádného rozkazu nelze dovodit nařízení služební pohotovosti přímo ve vztahu k žalobci. Dokumenty, které ve spise obsaženy jsou, nestanovují žádné povinnosti jmenovitým vojákům sloužícím směny LZS a SAR. Předpokladem prokázání formálního nařízení služební pohotovosti je existence „personálního“ rozkazu jmenovitě ve vztahu k dotčenému vojákov (v nynější věci k žalobci) s uvedením data, času a popřípadě místa, v němž bude držet pohotovost. Těmto požadavkům nemohou obecné organizační rozkazy dostát.

[35] Stěžovatel v kasační stížnosti uvádí, že letové posádky byly na konkrétní dny určovány denními rozkazy, což podle stěžovatele dokládá svědecká výpověď. Jak shrnul i krajský soud, správní orgán I. stupně odkázal příkladmo na denní rozkaz č. 12 ze dne 16. 1. 2008 a denní rozkaz č. 13 ze dne 18. 1. 2007. Žalovaný odkázal na denní rozkaz č. 13 ze dne 18. 1. 2007. Ve správním spise je kopie titulní a strany 3 rozkazu č. 12 ze dne 16. 1. 2008. Z kopie rozkazu č. 12 ze dne 16. 1. 2008 však neplyne určení žalobce do služby. Rozkaz č. 13 ze dne 18. 1. 2007, na nějž správní orgány odkazují, ve správním spise obsažen není.

[36] Správní spis obsahuje pouze několik týdenních, resp. denních rozkazů obsahujících rozpis směn LZS a SAR na jednotlivé dny se jmény vojáků zařazených do služby (rozkazy ze dne 23. 5. 2005, 27. 12. 2006, 19. 2. 2007, 17. 3. 2008). Z rozkazů, které jsou obsaženy ve spise, nicméně nevyplývá, že by měla být část směny vykonávána v režimu služební pohotovosti. Rozkazy určují směny služby, a tedy se jeví tak, že celých 24 hodin představuje „standardní“ výkon služby.

[37] Stěžovatel namítá, že absence organizačních rozkazů pro rok 2005 a 2006 je nahrazena svědeckými výpověďmi, z nichž vyplývá, že režim rozložení směny 12/12 byl praktikován již od založení letky, rozvržení bylo uveřejněno na nástěnce útvaru a všichni vojáci si režimu byli vědomi. Nejvyšší správní soud však již výše osvětlil, že organizační rozkazy samy o sobě nepředstavují podklady, na jejichž základě by byla určitému vojákov nařízena pohotovost.

[38] Nařízení služební pohotovosti žalobci neprokazuje ani stěžovatelem uváděná Směrnice LZS/SAR, ani předpis Let-1-1. Jedná se o dokumenty organizačního charakteru, které nestanovují povinnosti jmenovitě určeným osobám.

[39] Podklady shromážděné správními orgány tedy nedokládají, že žalobci byla formálně na části směn SAR (LZS) v době od 19 do 7 hodin následujícího dne nařízena služební pohotovost. Námitka stěžovatele směřující proti tomuto závěru krajského soudu, je proto nedůvodná.

[40] Zjištěné nedostatky spočívající v neexistenci bezvadných rozkazů o nařízení služební pohotovosti však ještě samy o sobě nestačí pro potvrzení oprávněnosti nároku žalobce. Z obsahu správního spisu i z žaloby je patrné, že žalobce si byl vědom, že vykonává směny 24 hodin,

pokračování

z nichž doba od 19 do 7 hodin je mu vykazována jako služební pohotovost, a od toho se odvíjí i odlišná výše finanční odměny než v době výkonu „standardní“ služby (tj. od 7 do 19 hodin).

[41] Pokud by existoval důležitý zájem služby pro nařízení pohotovosti (byť z formálního hlediska řádně nařízena nebyla) a současně by vojáci v určeném období fakticky pouze drželi pohotovost (aniž by pravidelně vykonávali činnosti, které jsou náplní služby LZS a SAR), nebyl by nárok na doplacení ušlého platu oprávněný.

[42] Nejvyšší správní soud proto přistoupil k přezkumu právního závěru krajského soudu, že důležitý zájem služby dán nebyl. Stejně jako krajský soud i Nejvyšší správní soud považuje služební pohotovost za výjimečný institut, který typicky nastupuje v případě nutnosti pokrytí nahodilých, nepředvídaných či nepředvídatelných událostí, které vyústí v nutnost povolání většího množství vojáků, než je obvyklé. Služební pohotovost lze užívat pouze v nezbytně nutné míře, nikoliv k pokrytí pravidelné činnosti, jejíž výkon je nezbytně trvale zajistit. Důležitý zájem služby nelze spatřovat v nutnosti zajištění běžné náplně služby, a to ani v případě dlouhodobého nedostatku personálu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 9. 2012, č. j. 6 Ads 151/2011 - 126, či rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 26. 1. 2017, č. j. 11 Ad 7/2015 - 47). V nyní posuzovaném případě byla služební pohotovost zjevně užívána jako běžný prostředek zajištění chodu letky, resp. pro účely pokrytí části všech směn LZS a SAR, tedy nikoli v reakci na mimořádné události, o čemž svědčí i skutečnost, že pohotovost byla pravidelně plánována na rok dopředu. Je tedy zjevné, že v posuzované věci nebyl dán důležitý zájem služby, jak vyplývá z § 30 zákona o vojácích z povolání.

[43] Pro nařízení služební pohotovosti tedy nebyla splněna ani jedna ze zákonných podmínek, pohotovost nebyla žalobci formálně nařízena a absentoval i předpoklad pro využití služební pohotovosti spočívající v existenci důležitého zájmu služby.

[44] Pro posouzení oprávněnosti nároku žalobce je potřeba zodpovědět rovněž otázku, jaká byla faktická náplň činnosti v době od 19 do 7 hodin, tj. v době označené jako služební pohotovost. Stěžovatel v kasační stížnosti také namítá, že žalobce v průběhu správního řízení neprokázal, že žalobce plnil služební úkoly po celých 24 hodin.

[45] Krajský soud při posouzení této otázky vycházel částečně z organizačních dokumentů založených ve spise, především však z obsahu svědeckých výpovědí, které podrobně zrekapituloval (viz zejména body 39 - 47 rozsudku krajského soudu). Krajský soud konstatoval, že ze svědeckých výpovědí vyplynuly určité rozpory, nicméně i přes tyto rozpory bylo možné učinit závěr, že i v době služební pohotovosti byly vojákům nařizovány činnosti, které vojáci vykonávali v době výkonu služby. Shoda nepanovala ohledně toho, zda i v době pohotovosti probíhala letová příprava stejným způsobem jako v době služby. Proto krajský soud stěžovateli uložil, aby se touto otázkou zabýval. Nejvyšší správní soud považuje za vhodné tento závěr krajského soudu korigovat.

[46] Především není zřejmé, z jakého důvodu klade krajský soud zvýšený důraz na to, aby stěžovatel objasnil, jakým způsobem probíhala letová příprava. Dle Nejvyššího správního soudu se jedná o otázku podružnou, neboť již na základě dosud shromážděných podkladů je patrné, že rozdělení služeb LZS a SAR na 12 hodin „standardního“ výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti bylo veskrze formální.

[47] Je pravdou, že svědecké výpovědi nejsou zcela bezrozporné. Například z výpovědi Ing. H. vyplynulo, že mezi dobou výkonu služby a služební pohotovostí nebyl žádný rozdíl, zatímco z výpovědi Ing. K. vyplynulo, že příslušníkům služby SAR nebyla (ze strany základny) nařizována žádná činnost. Z výpovědí je nicméně zjevné, že určitou činnost vojáci během části směny označované jako pohotovost vykonávali, ať se již jednalo toliko o lety na záchranu lidského života a lety k pátrání, lety na udržení a obnovení rozlétanosti atd. a k těmto závěrům dospěl i krajský soud.

[48] Dle Nejvyššího správního soudu tedy lze mít za prokázané, že vojákům, kteří formálně vykonávali službu LZS a SAR v režimu služební pohotovosti, byla v jejím průběhu nařizována přinejmenším činnost, která je hlavní náplní uvedených služeb (tj. lety za účelem záchrany života či pátrání). Režim 12/12 tak sloužil právě k zabezpečení služeb LZS a SAR, které je nezbytné vykonávat nepřetržitě. Nešlo o situaci, kdy by v době od 19 do 7 hodin někteří vojáci vykonávali „standardní službu“ LZS a SAR a jiní byli připraveni v režimu služební pohotovosti pro případ nutnosti povolání dalších vojáků do služby. Vojáci, kteří se měli nacházet v režimu služební pohotovosti, totiž v uvedeném hodinovém rozmezí představovali jediné členy letky připravené k provádění úkolů služeb LZS a SAR. Tímto způsobem velitelství letky plánovaně zajišťovalo její provoz v průběhu celého roku.

[49] Nejvyšší správní soud tedy nemá pochyb o tom, že rozdělení směn LZS a SAR bylo formální a účelové, zřejmě vedené snahou o finanční úsporu či v důsledku dlouhodobé personální poddimenzovanosti letky (jak to ostatně vyplývá i ze svědeckých výpovědí). Soud nemůže vyloučit, že vojáci určení do služeb LZS a SAR podstatnou část doby označené jako služební pohotovost žádné úkoly nevykonávali. To však nic nemění na skutečnosti, že v době od 19 do 7 hodin následujícího dne to byli pouze a výlučně oni, kdo museli být stále připraveni vykonávat činnost, která je náplní služeb LZS a SAR, stejně jako v době od 7 do 19 hodin.

[50] Ačkoliv správní spis neobsahuje podrobné informace o náplni služeb LZS či SAR, vyplývá z něj přinejmenším tolik, že jejich specifická povaha spočívá v tom, že zásadním aspektem je neustálá připravenost ke vzletu vrtulníku, přestože k němu fakticky nemusí dojít. V době od 7 do 19 hodin byli přítomni vojáci zařazení do služby LZS a SAR finančně ohodnoceni za výkon služby, a to bez ohledu na to, jakou činnost (a zda vůbec nějakou) fakticky vykonávali. Neposuzovalo se tedy, zda došlo k aktivaci vrtulníku, či nikoliv. Stěžovatel přitom nepředestřel žádné relevantní argumenty, pro něž by mělo být na dobu od 19 do 7 hodin nahlíženo jinak. Sám uvádí, že vojáci museli být připraveni ke vzletu vrtulníku (přičemž se na ně vztahovaly shora zmiňované časové limity 4/10 minut) a v kasační stížnosti dokonce připouští, že jim byly nařizovány i jiné činnosti. Tyto skutečnosti tedy ve svém souhrnu svědčí pro závěr, že pro rozdělení směn neexistoval žádný legitimní důvod a ze strany služebně nadřízených orgánů žalobce se jednalo o snahu o obcházení zákona (krácení žalobce na jeho platových nárocích), která nemůže požívat právní ochrany.

[51] Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že žalobci, jakožto vojákovi vykonávajícímu služby SAR (LZS), nebyla v rozhodném období formálně nařizována služební pohotovost a pro takový postup nebyla splněna ani podmínka existence důležitého zájmu služby. V neposlední řadě soud zjistil, že v době označené jako služební pohotovost vykonávali vojáci (a tedy i žalobce) tutéž činnost, která je náplní činnosti LZS a SAR, a to zcela pravidelně. Z materiálního hlediska tedy žalobce vykonával 24hodinové služby, za které mu náleží příslušný plat, včetně případných dalších příplatků.

[52] Nejvyšší správní soud se zabýval rovněž námitkou stěžovatele, která se týkala otázky promlčení nároku žalobce. Stěžovatel nesouhlasil se závěrem krajského soudu, že rozsah promlčených nároků posoudil odlišně než správní orgán I. stupně.

[53] Ze správního spisu je patrné, že žádost žalobce podal dne 14. 8. 2008. Správní orgán I. stupně považoval za promlčené nároky na plat za dobu do 15. 8. 2005, tedy i nárok na plat za červenec roku 2005. Za poslední den pro jeho uplatnění označil správní orgán I. stupně 16. 8. 2008. Stěžovatel pak dospěl k závěru, že promlčeny byly nároky za červenec roku 2005 (a všechny dřívější nároky), za poslední den uplatnění označil 16. 7. 2008. Za těchto okolností je tedy zjevné, že žalovaný posoudil otázku promlčení částečně odlišně, nevysvětlil však, jak se jeho korekce úvah správního orgánu I. stupně promítla do výroku napadeného rozhodnutí. Ani poslední stížní námitka tedy není důvodná.

pokračování

V. Závěr a náklady řízení

[54] Nejvyšší správní soud námitkám stěžovatele nepřisvědčil. V řízení pak nevyšly najevo ani žádné vady, k nimž musí soud přihlížet z úřední povinnosti a pro něž by byl nucen napadený rozsudek zrušit (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[55] Navzdory tomu byl Nejvyšší správní soud nucen korigovat část argumentace krajského soudu. Jakkoliv totiž souhlasí s jeho závěrem, že napadené rozhodnutí neobstojí, protože bylo třeba přikročit k jeho zrušení, nesdílí některé úvahy krajského soudu.

[56] Nejvyšší správní soud proto vyslovuje, že z dosud shromážděného materiálu jednoznačně plyne oprávněnost nároku žalobce na doplacení ušlého platu. Doplnění spisového materiálu a odstranění rozporů ve zjištěních, které žalovanému uložil krajský soud, dle Nejvyššího správního soudu není potřeba.

[57] Nejvyšší správní soud nepovažoval za účelné kasační stížnosti formálně vyhovět a vrátit věc krajskému soudu k dalšímu řízení. Krajskému soudu by nezbylo, než převzít závazný právní názor vyslovený v tomto rozsudku a nemohl by do věci již vnést žádnou zásadní novou argumentaci. Zohlednil přitom i délku dosavadního řízení.

[58] Dále soud zvažoval, zda by neměl přikročit k výjimečnému kroku spočívajícímu ve zrušení rozsudku krajského soudu za současného zrušení napadeného rozhodnutí žalovaného (srov. rozsudek ze dne 25. 6. 2020, č. j. 8 As 135/2018 - 23). Ani k tomuto postupu však neshledal předpoklady, a to zejména proto, že rozsah soudního přezkumu v řízení o žalobě byl částečně odlišný od řízení o kasační stížnosti. Krajský soud se totiž vedle stěžejní sporné otázky zabýval rovněž dalšími námitkami (zejména problematika promlčení viz body 52 a násl. rozsudku krajského soudu). Vzhledem k tomu, že o těchto otázkách již krajský soud pravomocně rozhodl (správnost jejich posouzení nebyla zpochybněna v kasační stížnosti), nemohl se jimi Nejvyšší správní soud zabývat a v případě zrušení rozsudku krajského soudu by tedy zůstaly nezodpovězeny.

[59] Z uvedených důvodů Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl. Při novém posouzení věci je však stěžovatel vázán jak závěry krajského soudu (v rozsahu, v němž je Nejvyšší správní soud aproboval), tak závěry uvedenými v tomto rozsudku. Především tedy stěžovatel musí vycházet z názoru Nejvyššího správního soudu, že nárok žalobce na doplacení ušlého platu, včetně případných dalších příplatků, je důvodný. Na stěžovateli je, aby určil (s ohledem na zjištěné odsloužené doby), jaká bude konkrétní výše tohoto nároku.

[60] O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Žalovaný jako stěžovatel nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť ve věci neměl úspěch. Ve věci měl úspěch žalobce, tomu však žádné náklady v řízení o kasační stížnosti nevznikly. Zástupce žalobce v řízení o kasační stížnosti podal toliko „žádost o stanovení doby vydání rozhodnutí“, ta však není úkonem právní služby ve smyslu § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátního tarif).

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 24. srpna 2022

JUDr. Filip Dienstbier, Ph.D.
předseda senátu